

М. О. Дурман, кандидат технічних наук,
доцент, заслужений працівник освіти України,
доцент кафедри державного управління і місцевого
самоврядування Херсонського національного
технічного університету

АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ЗІ СТРАТЕГІЯМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

У статті розглядаються особливості впровадження альтернативних моделей формування та реалізації державної регуляторної політики (ДРП) відповідно до стратегії економічного розвитку територій. Визначено, що регулювання розвитку та економічне планування повинно узгоджуватися із загальними стратегічними цілями окремої адміністративно-територіальної одиниці, громади, регіону, держави.

Проаналізовано цілі державної регуляторної політики та цілі місцевого економічного розвитку. Досліджені взаємозв'язки між цілями ДРП та цілями місцевого економічного розвитку показали, що механізми та інструменти державної регуляторної політики можуть слугувати активним підґрунтям для формування альтернативних політик розвитку тих чи інших галузей економіки або стратегій розвитку адміністративно-територіальних одиниць різних рівнів.

Розкрито, що після чіткого визначення галузей економіки, які відібрані в стратегії розвитку як пріоритетні, слід починати процес формування регуляторних впливів, спрямованих на стимулювання їхнього розвитку. В маленьких громадах це можна визначити простим аналізом сильних або слабких сторін економіки, а на більш високих рівнях (область чи країна) може знадобитися і створення власної стратегії державної регуляторної політики.

У висновку зазначено, що на різних рівнях управління – державному, регіональному та місцевому – стратегія економічного розвитку розглядається як обраний курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення економічних і соціальних завдань, що стоять перед державою та місцевим самоврядуванням, збереження і примноження економічного потенціалу, підвищення якості життя громадян. При цьому державна регуляторна політика виступає як механізм сприяння ефективній реалізації такої стратегії та може бути сформована як окрема стратегія ДРП (на державному або регіональному рівнях) або як певний набір різних механізмів та інструментів ДРП (на місцевому рівні).

У цьому випадку такі набори можна розглядати як альтернативні моделі ДРП, що можуть використовуватися залежно від того, яку стратегію економічного розвитку було обрано для певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави загалом.

Ключові слова: державна регуляторна політика, стратегія державної регуляторної політики, місцевий економічний розвиток, стратегія економічного розвитку, альтернативні моделі формування державної регуляторної політики.

M. O. Durman. Alternative models of formation and implementation of state regulatory policy and their relations with strategies of economic development of territories

The article deals with the peculiarities of introducing alternative models of formation and implementation of the state regulatory policy in accordance with the strategies of economic development of the territories. It is determined that development regulation and economic planning should be consistent with the general strategic goals of a separate administrative-territorial unit, community, region, and state.

The goals of the state regulatory policy and the goals of local economic development are analyzed. The interrelationships between the DRP and local economic development goals have shown that mechanisms and instruments of state regulatory policy can serve as an active basis for the formulation of alternative development policies for certain sectors of the economy or strategies for the development of administrative units at different levels.

It is revealed that, after clearly identifying sectors of the economy that are selected in the development strategies as priorities, the process of formulating regulatory impacts aimed at stimulating their development should begin. In small communities, this can be determined by a simple analysis of the strengths or weaknesses of the economy, and at higher levels (region or country), it may also be necessary to create your own state regulatory policy strategy.

The conclusion states that at various levels of government - state, regional and local - the economic development strategy is considered as a chosen course of economic policy, designed for the long term and aimed at solving the economic and social problems facing the state and local self-government, preservation and multiplication economic potential, improving the quality of life of citizens. At the same time, state regulatory policy acts as a mechanism to facilitate the effective implementation of such a strategy, and can be formed as a SRP strategy (at the state or regional levels) or as a set of different SRP mechanisms and instruments (at the local level).

In this case, such kits can be considered as alternative models of SRP that can be used depending on which economic development strategy has been chosen for a particular administrative unit or state as a whole.

Key words: state regulatory policy, strategy of state regulatory policy, local economic development, strategy of economic development, alternative models of formation of state regulatory policy.

Постановка проблеми. У структурі державного управління сферою виробництва та підприємництва влада і бізнес перебувають у тісній взаємодії. Тому чинною моделлю впровадження державної регуляторної політики (ДРП), особливо на регіональному та місцевому рівнях, є політика взаємодії між цими суб'єктами для досягнення поставленої мети, що здійснюється за допомогою певних регуляторних впливів (насамперед, через прийняття відповідних нормативно-правових актів із урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін).

Теорія (формулювання), методологія (розроблення) та впровадження (практичне застосування) державного регулювання у сфері ДРП повинні ґрунтуватися на знанні соціально-економічних, соціально-психологічних і соціокультурних засад підприємництва [1]. Проте неспроможності ринку і неспроможності держави, про які написано багато наукових праць як зарубіжними, так і вітчизняними авторами, доповнюють і компенсують одне одного [2]. Однак спроможність до саморегуляції як держави, так і ринку є обмеженою, тим більше в нестабільній ситуації економічної кризи, яка розвивається сьогодні. Загалом же, держава і підприємство можуть ефективно взаємодіяти в тому разі, коли ДРП набуває ринкових, конкурентноспроможних ознак і стає адміністративно-виробничим процесом [3]. Цей процес створення і впровадження в дію загальноринкових «правил гри» дає можливість ефективного використання ресурсних і людських капіталів і досягати взаємної рівноваги інтересів трьох суб'єктів – фізичної особи, громадського суспільства і держави.

Тому під час проведення ДРП необхідно враховувати тісні зв'язки адміністративних і ринкових регулювань. Поняття цього впроваджується в державному апараті меншими темпами, ніж того вимагає сьогоденний розвиток ринкових відносин. Сьогодні внутрішньо заскоружла та не досить функціональна система державного управління в Україні значно відстає від ринкового саморегулювання, що за своїми внутрішніми якостями й потребами значно випереджає ті адміністративні пропозиції [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед провідних науковців, що вивчали різні аспекти державної регуляторної політики, можна виділити З. Варналія [4], І. Колупасеву [5], В. Воротіна [6], Д. Стеченко [7], Н. Осадчу [8], О. Літвінова [9], О. Кужель, К. Ляпіну, Ю. Єханурова [10], М. Погрібняка [11], Г. Третяк [12], О. Юлдашева [13] та інших учених.

Мета статті – визначення особливостей впровадження альтернативних моделей формування та реалізації державної регуляторної політики відповідно до стратегій економічного розвитку територій.

Виклад основного матеріалу. «Стратегічне планування» та «управління» – терміни, які тепер уживають досить часто. Наша держава пройшла шлях у декілька десятиліть від повністю планової системи Радянського Союзу через хаотичний ринок 1990–2000-их і до усвідомлення того, що без прогнозування, планування, формування бачення свого розвитку неможливо досягти стабільних показників добробуту.

Як зазначається в [14], регулювання розвитку та економічне планування повинні узгоджуватися із загальними стратегічними цілями окремої адміністративно-територіальної одиниці (АТО), громади, регіону, держави. В українських реаліях перелік АТО складається з сіл, селищ, об'єднаних територіальних громад, міст, районів, областей (регіонів), у кожній з яких є своє бачення розвитку. Таке ж саме бачення повинно бути і у країни загалом. У цьому контексті стратегії – це сплановані дії, щоб досягнути деяких економічних цілей, і ґрунтуються на об'єктивних можливостях, що існують для цієї АТО.

Стратегія – це повний комплекс принципів, що формують концепції для визначення напрямів як загальних, так і конкретних дій (тобто від цілей до стратегій і проєктів). Цінність стратегії полягає в тому, що вона забезпечує ясність думки й допомагає різним суб'єктам процесу місцевого економічного розвитку досягати консенсусу.

Інше визначення стратегії дається в [15] – «Стратегія – це визначення генерального шляху (напряму, курсу) руху до довгострокової мети. Тактика – це спосіб руху генеральним шляхом до мети, тобто форма реалізації стратегії».

У нашому випадку тактикою буде виступати план заходів із реалізації стратегії, або, по-іншому, набір проєктів, об'єднаних однією метою. Проєкти виникають із конкретних програм дій, які реалізуються в цих стратегіях. Слід розрізняти стратегії та проєкти, оскільки часто трапляється, що «місцевою економічною стратегією» називають поодинокі проєкти або низку проєктів, які не мають чіткого спрямування. Найчастіше такі окремі проєкти є лише реакцією на поточні обставини.

Як зазначає Ю.П. Шаров [16], для формування виваженої стратегії місцевого або регіонального розвитку важливо розглянути декілька альтернативних варіантів стратегії, порівняти їх та обрати кращий або створити власний, вибравши з наявних ті елементи, які задовольняють певним початковим умовам. Слід також сказати, що здебільшого розроблення стратегії – це ітераційний процес, в якому (тією чи іншою мірою) задіяно більшість мешканців АТО, будь то звичайний громадянин, бізнесмен чи влада (виконавча або представницька). Отже, розроблення стратегії, так само як і формування певної політики, мають багато спільного. Розглянемо тепер взаємозв'язок принципів державної регуляторної політики та стратегічного планування на практиці.

До цілей державної регуляторної політики можуть належати, наприклад, стимулювання економічного розвитку, підтримка малого та середнього підприємництва, розвиток альтернативних видів господарської діяльності тощо через використання механізмів ДРП, таких як, наприклад:

- забезпечення прогнозованої та ефективної державної регуляторної політики на різних рівнях управління;
- захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання, зокрема порушених унаслідок дії регуляторних актів;
- вдосконалення та спрощення дозвільних процедур і системи ліцензування;
- зменшення тиску органів нагляду (контролю) на суб'єктів господарської діяльності.

До цілей **місцевого економічного розвитку можуть належати такі**: підвищення якості життя мешканців, економічне зростання громади, створення нових якісних робочих місць, активізація місцевого бізнесу, залучення інвестицій тощо.

Кожна стратегія економічного розвитку певної АТО спрямована на те, щоб підвищити якість життя людей, що проживають на її території. Нижче розглянемо взаємозв'язок цілей ДРП та деяких цілей місцевого економічного розвитку.

– *Створити якісні робочі місця для місцевого населення.* Метою планування розвитку економіки й зайнятості є створення робочих місць для постійних жителів конкретної громади їхніми ж силами. Це краще, ніж покладатися на прихід нових працевластувачів, яким можуть знадобитися працівники з іншими вміннями й навичками, аніж ті, якими володіє чи яких може набути місцева робоча сила. Для цього можна використати такий механізм, як зменшення тиску органів нагляду (контролю) на суб'єктів господарської діяльності, зокрема, й через упорядкування податкової бази. Адже вивільнені ресурси можна буде направити саме на створення нових робочих місць або виведення вже створених робочих місць «із тіні».

– *Забезпечити економічну стабільність у конкретній місцевості.* Економічний розвиток буде успішним лише тоді, якщо громада вчасно подбає про задоволення всіх потреб бізнесу (тобто це земля, фінансування, робоча сила, інфраструктура, а також технічна допомога на додаток до робочої сили). Чимало органів місцевої влади не проводять інвентаризацію та не знають, де є вільні земельні ділянки, які можна використати для промислових потреб, або про те, яке підприємство хоче отримати фінансування із сторонніх джерел. Якщо громада хоче створити й зберегти робочі місця, вона повинна тримати всі свої ресурси впорядкованими, а дані про них бажано звести в електронну форму та створити інформаційну систему ресурсного забезпечення громади. Також створення цієї бази зменшить можливість рейдерського захоплення діючих підприємств і підвищить рівень справедливості у процесах ведення бізнесу. Для виконання цієї мети найкраще підходить механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання, зокрема порушених унаслідок дії регуляторних актів.

– *Залучення інвестицій.* Дає змогу диверсифікувати економічну (виробничу) базу та забезпечити стабільність розвитку. На цьому етапі громада повинна також чітко окреслити ті сектори й групи населення, залучення інвестицій в які повинно якнайбільше поліпшити економічний розвиток. З досвіду передових світових країн можна сказати, що інвестиції йдуть у ті галузі або ті громади, ведення діяльності в яких є найбільш прогнозованими. За це відповідає такий механізм ДРП, як забезпечення прогнозованої та ефективної державної регуляторної політики на різних рівнях управління.

– *Створити диверсифіковану економічну базу (активізувати місцевий бізнес).* Жодна громада, яка має лише одного або декілька роботодавців (підприємства, фермери), не застрахована від нестабільності у надходженнях від податків. Незалежно від того, чи в місцевій економіці переважають складні чи прості технології, ця економіка повинна мати широку та незалежну базу виробництва товарів і послуг, щоб забезпечувати робочі місця для місцевого населення. Для цієї мети підходить механізм удосконалення та спрощення дозвільних процедур і системи ліцензування, що дає змогу знизити поріг входження у бізнес.

Отже, можна сказати, що механізми та інструменти державної регуляторної політики можуть слугувати активним підґрунтям для формування альтернативних політик розвитку тих чи інших галузей економіки або тих чи інших адміністративно-територіальних одиниць різних рівнів (див. рис. 1).

Після чіткого визначення галузей економіки, які відібрані в стратегії розвитку як пріоритетні, слід починати процес формування регуляторних впливів, спрямованих на стимулювання їх розвитку. В маленьких громадах це можна визначити простим аналізом сильних або слабких сторін економіки, а на більш високих рівнях (область чи держава) може знадобитися і створення власної стратегії державної регуляторної політики [17]. Стратегія ДРП відображає її обґрунтованість і відтворює особливості її реалізації, але при цьому вона є лише частиною загальної економічної стратегії, передбаченої ст. 9 ГКУ для державного рівня управління [18].

Для прикладу: якщо в стратегії місцевого економічного розвитку в пріоритетах записано стимулювання розвитку туризму, зокрема й «зеленого», то слід докладати зусиль для створення кооперативів або спілок власників «зелених» садіб і не надавати пільг для оренди землі виробничого призначення (для створення індустріальних парків або великих виробництв). Водночас орієнтація на виробництво або інтенсивне сільське господарство та надання їм відповідних преференцій інструментами державної регуляторної політики (наприклад, пільги на оплату земельного податку) можуть звести нанівець саме галузь туризму, адже інтенсивне виробництво несе в собі певні екологічні загрози, що унеможливує екологічний туризм.

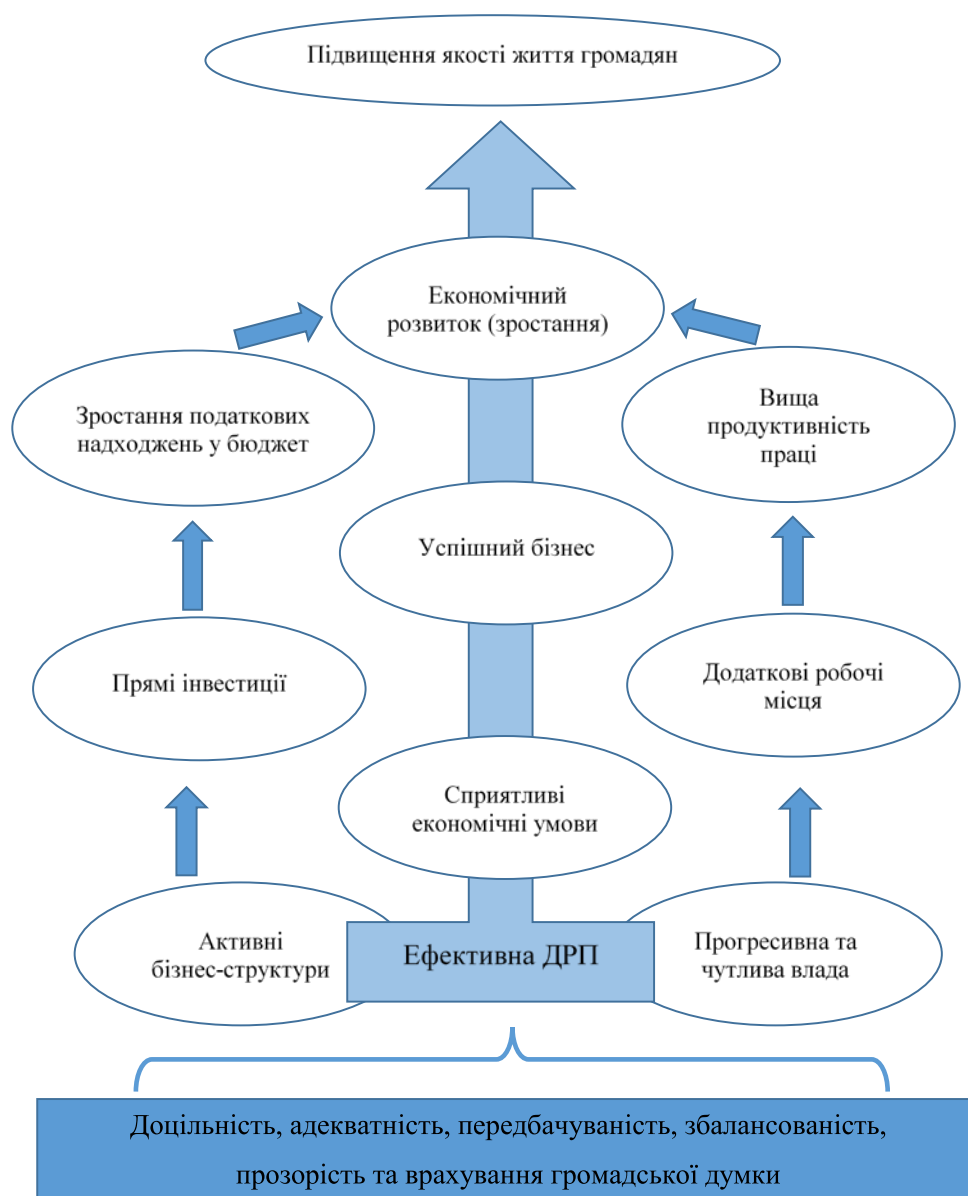

Рис. 1. Взаємозв'язок ефективної ДРП та економічного розвитку (зростання) адміністративно-територіальної одиниці

Джерело: побудовано автором

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, висновку можна зазначити, що на різних рівнях управління – державному, регіональному та місцевому – стратегія економічного розвитку розглядається як обраний курс економічної політики, розрахований на тривалу перспективу і спрямований на вирішення економічних і соціальних завдань, що стоять перед державою та місцевим самоврядуванням, збереження і примноження економічного потенціалу, підвищення якості життя громадян. При цьому державна регуляторна політика виступає як механізм сприяння ефективній реалізації такої стратегії та може бути сформована як окрема стратегія ДРП (на державному або регіональному рівнях) або як певний набір різних механізмів та інструментів ДРП (на місцевому рівні).

У цьому випадку такі набори можна розглядати як альтернативні моделі ДРП, що можуть використовуватися залежно від того, яку стратегію економічного розвитку було обрано для певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави загалом.

Список використаних джерел:

1. Про рекомендації парламентських слухань «Проблемні питання розвитку підприємництва в Україні: регуляторна політика держави та заходи щодо підтримки малого та середнього бізнесу»: Постанова Верховної Ради України від 19 червня 2003 р. № 990-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/990-15>.

2. Вдовиченко Л. Механізм здійснення регуляторної діяльності її суб'єктами: стан та існуючі проблеми. *Збірник наукових праць «Ефективність державного управління»*. 2013. Вип. 36
3. Кужель О. Економічні засади державної регуляторної політики у сфері господарювання: світовий досвід та вітчизняна практика. *Економіст*. 2008. № 7. С. 50–57.
4. Варналій З. Політико-правове регулювання підприємництва в Україні: теорія і практика : монографія. Київ : Знання України, 2005. 345 с.
5. Колупаєва І. Інструментарій регуляторної політики держави. *Проблеми економіки*. № 4. 2014. С. 407–415. URL: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-407_417.pdf.
6. Воротін В. Макроекономічне регулювання в умовах глобальних трансформацій : монографія. Київ : Вид-во УАДУ. 2002. 392 с.
7. Стеченко Д. Державне регулювання економіки : навч. посібник. 3-тє вид., випр. Київ : Знання, 2006. 262 с.
8. Осадча Н. Цілі, завдання та принципи регуляторної політики в митній сфері. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. № 1 (19). С. 69–82.
9. Літвінов О. Удосконалення законодавчого забезпечення державної регуляторної політики. *Актуальні проблеми державного управління* : збірник наукових праць. Дніпропетровськ : Видавництво ДРІДУ НАДУ, 2007. Вип. 4 (30). С. 209–219.
10. Схануров Ю., Кужель О., Ляпіна К. Регуляторна політика в Україні: аналітичний документ для прийняття політичних рішень. Київ : Інститут конкурентного суспільства, 2002. Число 2. 104 с.
11. Погрібняк М. Механізм державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2008. 20 с.
12. Третяк Г. Державне регулювання економіки : навч. посібник. Львів : ЛРІДУ НАДУ. 2008. 120 с.
13. Юлдашев О. Проблеми вдосконалення державної регуляторної політики в Україні : монографія. Київ : МАУП. 2005. 336 с.
14. Блейклі Е.Дж. Планування місцевого економічного розвитку / пер. з англ. / 2-е вид. Львів, 2002. 416 с.
15. Айдинян Р., Шипунова Т. Соотношение понятий «цель», «стратегия» и «тактика» в теории и практике менеджмента. *Персонал Микс*. 2005. № 2. С. 14–18.
16. Шаров Ю. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти. Київ : Вид-во УАДУ, 2001. 302 с.
17. Малига В. Стратегія як основа реалізації державної регуляторної політики. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2015. Вип. 61. С. 30–36.
18. Форми реалізації державною економічної політики. Стаття 9. Форми реалізації державною економічної політики. Стаття 9. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: https://kodeksy.com.ua/gospodars_kij_kodeks_ukraini/statja-9.htm.

References:

1. VRU, Decree (2003). Pro rekomendatsiyi parlamentskykh slukhan “Problemni pytannya rozvytku pidpryyemnytstva v Ukraini: rehulyatorna polityka derzhavy ta zakhody shchodo pidtrymky maloho ta serednoho biznesu” [Decree Of the Verkhovna Rada of Ukraine On the Recommendations of the Parliamentary Hearings “Problematic Issues of Entrepreneurship Development in Ukraine: State Regulatory Policy and Measures for Supporting Small and Medium-Sized Businesses”], dated June 19, 2003 No 990-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/990-15> [Ukraine].
2. Vdovichenko L. (2013), Mekhanizm zdiysnennya rehulyatornoyi diyalnosti yiyi subyektamy: stan ta isnuuyuchi problem [The Mechanism of Regulatory Activity by Its Subjects: Status and Existing Problems] // *Collection of Scientific Papers “Efektyvnist derzhavnoho upravlinnya”* [“Efficiency of Public Administration”]. Vol. 36 [Ukraine].
3. Kuzhel O. (2008), Ekonomichni zasady derzhavnnoi rehulyatornoyi polityky u sferi hospodaryuvannya: svitovyy dosvid ta vitchyznyana praktyka [Economic bases of state regulatory policy in the sphere of management: world experience and domestic practice]. *Journal Ekonomist* [Economist]. № 7. P. 50–57 [Ukraine].
4. Varnaliy Z. (2005), Polityko-pravove rehulyuvannya pidpryyemnytstva v Ukrainy: teoriya i praktyka [Political and Legal Regulation of Entrepreneurship in Ukraine: Theory and Practice] : monograph. Kyiv : Press *Znannya Ukrainy* [Knowledge of Ukraine]. 345 p. [Ukraine],
5. Kolupayeva I. (2014), Instrumentariy rehulyatornoyi polityky derzhavy [Instruments of the regulatory policy of the state]. *Journal Problemy ekonomiky* [Problems of economy]. № 4, p. 407–415. URL: http://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2014-4_0-pages-407_417.pdf [Ukraine].
6. Vorotin V. (2002), Makroekonomichne rehulyuvannya v umovakh hlobalnykh transformatsiy [Macroeconomic regulation in conditions of global transformations] : a monograph. Kyiv : Press UADU. 392 p. [Ukraine]
7. Stechenko D. (2006), Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky [State regulation of the economy]. Kyiv : Press *Znannya* [Knowledge]. 262 p. [Ukraine].

8. Osadcha N. (2010), Tsili, zavdannya ta pryntsyipy rehulyatornoyi polityky v mytniy sferi. [Objectives, tasks and principles of regulatory policy in the customs sphere]. *Ekonomichnyy visnyk Donbasu* [Economic Bulletin of Donbass]. № 1 (19), p. 69–82. [Ukraine].
9. Litvinov O. (2007), Udoshkonalennya zakonodavchoho zabezpechennya derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky [Improvement of the legislative support of the state regulatory policy] *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnya : zbirnyk naukovykh prats* [Actual problems of public administration: a collection of scientific works]. Press DRIDU NADU. Issue. 4 (30), p. 209–219. [Ukraine].
10. Yekhanurov Y., Kuzhel O., Lyapina K. (2002), Rehulyatorna polityka v Ukrayini: analitychnyy dokument dlya pryynyattya politychnykh rishen [Regulatory Policy in Ukraine: An Analytical Document for Political Decision Making]. Kyiv : Press Instytut konkurentnoho suspilstva [Institute of Competitive Society], No. 2. 104 p. [Ukraine].
11. Pogrebnyak M. (2008), Mekhanizm derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky u sferi hospodarskoyi diyalnosti [The mechanism of state regulatory policy in the sphere of economic activity]: Ph.D thesis : 25.00.02. Press Classic private university, Zaporizhzhia. 20 p. [Ukraine].
12. Tretyak G. (2008), Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky [State regulation of economy]. Lviv, Press LRIDA NADU. 120 p. [Ukraine].
13. Yuldashev O. (2005), Problemy vdoskonalennya derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky v Ukrayini [Problems of improvement of the state regulatory policy in Ukraine]: monograph. Kyiv : Press MAUP. 336 p. [Ukraine].
14. Blakely E.J. (2002), Planuvannya mistsevoho ekonomichnoho rozvytku [Local Economic Development Planning]: Translate from English. Type 2. 416 p.
15. Aydiyanyan R. (2005), Sootnoshenny ponyatyy “tsel”, “stratheyha” y “takyka” v teoryy y praktyke menedzhmenta [The relation between the concepts “goal”, “strategy” and “tactics” in management theory and practice]. Press Staff Mix. № 2. P. 14–18. [Russian].
16. Sharov Yu. (2001), Stratehichne planuvannya v munitsypalnomu menedzhmenti: kontseptualni aspekty [Strategic Planning in Municipal Management: Conceptual Aspects]. Kyiv : Press UADU. 302 p. [Ukraine].
17. Malyha V. (2015), Stratehiya yak osnova realizatsiyi derzhavnoyi rehulyatornoyi polityky [Strategy as the basis for the implementation of state regulatory policy]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna* [Bulletin of the University of Lviv. The series is legal]. Issue 61. P. 30–36. [Ukraine].
18. VRU, Law of Ukraine (2003), Hospodarskyy kodeks Ukrayiny. Statyya 9. Formy realizatsiyi derzhavoyu ekonomichnoyi polityky [Economic Code of Ukraine. Article 9. Forms of realization of the state economic policy] dated of January 16, 2003 No 436-IV. URL: https://kodeksy.com.ua/gospodars_kij_kodeks_ukraini/statja-9.htm [Ukraine].